

4-5 Yaş Gelişim Özellikleri

Çocuğun Zihinsel Gelişimi

- Başkalarının aynı nesneyle ilgili farklı bakış açıları olabileceğini fark etmeye başlarlar. 4 yaşta bu kavram gelişir. Bir deneyde, kaplumbağa resmi , yetişkin ile çocuk arasına konur. Yetişkine göre kaplumbağa ters durmaktadır. Çocuğa göre ise ayakları üzerinde durmaktadır. 4 yaşta çocuklar kendi görüşlerinin yetişkininkinden farklı olduğunu anlarlar.
- Her gün evde kullanılan eşyalarla ilgili bilgileri artar.
- Nesnelere geometrik özelliklerine (kare, daire, üçgen gibi) göre ayırabilirler.
- En büyükten en küçüğe doğru nesnelere sıralayabilirler.
- En az 4 ana rengi (mavi, sarı, kırmızı, yeşil) doğru söyleyebilirler.
- 10 veya daha fazla sayıdaki nesneyi sayabilirler.
- Zaman kavramını anlamada artış gösterirler.



Okul öncesi dönemde, çocuklar günlerin sabah, öğlen ve akşam olarak zamanlara bölündüğünü, yılda 4 mevsim bulunduğunu bilirler. Haftanın bazı günlerini bilebilirler. Zamanın, saat ve dakikalara bölündüğünü anlarlar.

- Günlük zaman aralıklarının (rutinlerin) sırasını anlarlar. Örneğin, öğle yemeğinden önce kahvaltı edilir gibi.
- Bilerek yalan söyleyebilirler. Çocukların başkalarını kandırma becerisini ne zaman geliştirdikleri konusunda fikirler çelişkilidir. Bazı araştırmacılar, çocukların 3 yaşta bu beceriye sahip olduklarını söylerler ancak çoğu bilerek yalan söylemenin 4 ve 5 yaştan önce gelişmediğini ifade ederler.

Çocuğun Zihinsel Gelişimini Desteklemek İçin Siz Neler Yapabilirsiniz?

- Her gün yüksek sesle kitap okuyun. Çocuğun da kendi kendine kitaba bakmasını teşvik edin. Bakabileceği başka yazılı materyaller de sunun. Dergi, gazete gibi. Ayrıca renkleri öğrenmesi için de kitapta geçen renkleri sorabilirsiniz.
- Evde kullanılan eşyalarla oyun oynayabilirsiniz. Örneğin, “tabak ne işe yarar?” gibi, “su ısıtıcıyı nerde kullanırız?” gibi, “elektrik süpürgesiyle ne yaparız?” gibi.
- Sınıflandırma becerisini arttırmak için oyunlar oynayın. Örneğin, plastik torbanın içine daire, üçgen, kare gibi şekilleri olan nesnelere koyun. Çocuğun bir tane seçip ne olduğunu bulmasını isteyin. Aynı şekild olanları bir grup yapmasını isteyin.
- Sıralama becerisini kazandırmak için oyunlar oynayın. Örneğin, plastik halkaları, bardakları büyükten küçüğe ve küçükten büyüğe dizmesini isteyin.
- Sayı saymayı geliştirmek için oyun oynayın. Örneğin, fasulyelerden yararlanabilirsiniz. Çocuğun, istediğiniz sayıda fasulyeyi önüne dizmesini isteyin. Örneğin, 3 tane koy, 10 tane koy gibi.
- Zaman kavramını geliştirmek için sohbet edin. Örneğin, bir gün içinde neler yaptığını sorabilirsiniz. “Sabah kalkar kalkmaz ne yapıyor. Öğlen ne yapıyor?” gibi. Günün bölümlerini kullanarak konuşabilirsiniz.

Çocuğun Dil Gelişimi

- Kardeşlerinin isimlerini söyleyebilirler.
- Adreslerini söyleyebilirler.
- 6 kelimedenden oluşan, karmaşık cümlelerle konuşurlar.
- Bu yaşta dil becerileri oldukça zenginleşir. Dildeki tüm sesleri çıkartabilirler. Kelime hazineleri 1500 kelimeye çıkar.
- Uzun hikayeler anlatabilirler.
- Günlük olayları, rüyalarını, hayallerini paylaşırlar.
- Dinledikleri hikayeyi hatırlayabilirler.



Çocuğun Dil Gelişimini Desteklemek İçin Siz Neler Yapabilirsiniz?

- Kardeşlerinin isim, soyadlarını ve kendi adreslerini öğrenmelerine yardımcı olun. Sorular sorun. Cevapları tekrarlamalarını isteyin.
- Kelime hazinesini genişletmek için yeni kelimeler öğrenmelerini sağlayın. Yeni kelimelerin anlamlarını açıklayın ve uygun ortamda kullanın. *“Bu taşıt çevreyolunda gidiyor. Bu araba. Otobüs ise bir diğer taşıt aracı. Tren ve uçak da öyle.” gibi.*
- Yapacakları hakkında konuşabilirsiniz. *Örneğin, “bugün yemekten sonra ne yapacağımız hakkında konuşmuştuk hatırladın mı? Evet, bugün yüzmeye gideceğiz. Yüzmek için ne giyeceğiz?” gibi.*
- Daha önce okuduğunuz hikaye ile ilgili sorular sorarak hatırlamasını teşvik edin. Kitabın resimlerine bakmasını sağlayın.
- Yazma ve okumanın günlük hayatta ne kadar önemli olduğunu gösterin. Etraftaki yazılı malzemelere dikkatini çekin. Ne amacı olduğunu söyleyin.
- Televizyon izlerken birlikte olun. Gördüklerinizle ilgili çocuğunuzla konuşun.
- Kitaptan zevk almasını sağlayın. Bunun için kitaplara kendi ulaşabileceği bir kitaplık yapın. Kitap okuma, şarkı söyleme, kelime oyunları oynama ve çocukla konuşma, kelime hazinesinin gelişmesine yardımcı olacaktır.

Çocuğun Bedensel Gelişimi

- Çatal kaşık kullanmanın yanı sıra bıçak kullanmayı deneyebilirler.
- Ağızlarını çalkalayabilirler.
- Söylenmeden burunlarını temizlerler.
- Dişlerini fırçalayabilirler.
- Saçlarını tarayabilirler.
- Yardımsız giyinebilir ve soyunabilirler
- Gece tuvaletlerini kontrol edebilirler.
- 10 cm yükseklikteki nesnelerin üzerinden atlayabilirler.
- Nesnelerin etrafında koşar ve zıplarlar.



- 10 sn ve üzerinde tek ayak üstünde durabilirler.
- Kilden/ hamurdan şekiller yapabilirler.
- Küçük boncukları ipe dizebilirler.
- Üçgen, kare ve diğer geometrik şekilleri kopyalayabilirler.
- İnsan resmi çizebilirler ve vücudunda bazı detaylar olabilir.
- Tuvalet ihtiyaçlarını karşılayabilirler. Tuvalet temizliğini yaparlar, sifonu çekip, ellerini yıkarlar ve kurularlar
- Bisiklete binebilirler.
- Zıplar, takla atar, sallanır, tırmanır.

Yetişkinlerin sahip olduğu koordinasyon ve dengeye sahiptirler.

Salıncakta sallanır. Kolayca ve güvenli zıplar, tırmanır, sallanır.

Takla atmak için kasları güçlenmiştir veya uzun atlamanın üstesinden gelir.



Çocuğun Bedensel Gelişimini Desteklemek İçin Siz Neler Yapabilirsiniz?

- Belirli bir yükseklikten atlama oyunları oynaması için fırsat verin. Ortamı, düşmesine ve bir yerini incitmesine fırsat vermeyecek şekilde düzenleyin.
- Nesnelerin etrafında farklı şekillerde koşmasını sağlayın ve yapılanlar hakkında konuşun. Örneğin, hızlı-yavaş koşma, ileri-geri, gürültülü-sessiz gibi.
- Hamurdan istediği şekilleri oluşturmasını isteyin. Sonra yaptıklarını size anlatsın.
- Çeşitli şekil, ve renkteki küçük boncuklardan bilezik kolye yapmasını sağlayın.
- Geometrik şekillerle ilgili faaliyetler yapın. Sizin kağıda çizdiğiniz bir geometrik şekli çocuğun da yapmasını isteyin. Her bir geometrik şeklin ne olduğunu öğretin ve sonra sorun.
- Sık sık parka götürün ve parktaki aletleri kullanarak büyük kas gelişiminin desteklenmesini sağlayın. Parkta salıncağa biner, kaydırdan kayar, aynı zamanda diğer çocuklarla bir araya gelirler.

Gece alt ıslatmalarına yönelik ufak bir hatırlatma...

Bazı çocuklar gece altını ıslatabilir. Bu derin uykunun bir sonucudur. Her zaman duygusal veya psikolojik problemlerin belirtisi değildir. Gece ıslatmalarında uykuda sidik torbası ile beyin arasında iletişim kopukluğu olabilir. Alt ıslatan çocuk, sidik torbasının sinyallerini uyuduğu için duyamaz. Farkındalıkta gecikme varsa kontrolde de gecikme olabilir. Gece kuru kalkmasını sağlamak için:

- Günlük tutun. O akşam yatmadan önce ne yedi ne içti? gibi.
- Doktorla işbirliği yapın ve ne kadar süre bir çocuğun çişini tutabildiğini öğrenin.
- Resimli kitaplarla açıklamalar yapın. Böbreklerin nasıl çiş yaptığını ve sidik torbasını nasıl doldurduğunu gibi.
- Uyuduktan sonra birkaç saat aralıklarla gece boyunca uyandırın.
- Kuru kalktığı zamanlarda saat aralıklarını genişletin.
- Çişini yaptığının farkında olması için çocuğun tamamen uyanık olduğundan emin olun.
- Kuru kalktığı sabahlarda takdir edin.

Çocuğun Sosyal-Duygusal Gelişimi



- Arkadaşları gibi olmak isterler. Arkadaşlar, düşüncelerini, davranışlarını etkilerler ve onlar gibi olmak isterler. Başka ailelerin farklı değerleri ve fikirleri olduğunu öğrendiklerinde bu bilgiyi bazı şeyleri evde talep ederek denerler. Örneğin, yasak TV programlarını izlemek, kendi evlerinde izin verilmeyen yiyecekleri yiyebilmek için...vb.
- Arkadaşlarını memnun etmeye çalışırlar. 4 yaşındakiler için arkadaşları farklı davranışların, değerlerin, yaşam biçiminin göstergeleridir. Arkadaşlarını evlerine davet ederler- ailesini, eşyalarını, evlerini görmeleri için. Onları memnun etmeye ve buna uygun yeni davranışlar sergilemeye başlarlar.
- Gerçekle, fanteziyi birbirinden ayırt edebilirler. Gerçekle uydurma arasındaki farkı öğrenmeye başlarlar. İki arasında gidip gelirler ancak 3 yaştaki gibi kafaları karışmaz.
- Dans etmekten şarkı söylemekten ve oynamaktan hoşlanmaya başlarlar.
- Kurallara daha fazla uyarlar.
- 5 yaşına yaklaşırken çocuklar basit bir ahlak duygusuna sahiptirler. İyi ve kötü kavramlarını keşfetmeye çalışırlar. Anne babayı memnun etmek için ve cezadan kaçmak için katı bir şekilde kurallara uyarlar. Sonuçlar her şeyden daha önemlidir. Değerli bir şeyi kırdıklarında kendilerinin kötü olduğunu düşünürler (kaza bile olsa). Kaza ile kötü davranış arasındaki farkı anlamalarına yardımcı olunması gerekir.
- Bazen talepkar, bazen de işbirlikçi olurlar.4 yaşında beklenmedik duygusal tepkileri kontrol altına alabilmektedirler. Karşı gelme, itiraz duygularını kontrol edebilmede hala güçlük çekmektedirler. Aile kurallarına uymayabilirler, anne veya bakıcılarını rahatsız etmek için kötü davranabilirler, kaba konuşabilirler. Kötü davranışlar, küçük yaşlardaki sınırları test etmeden farklı olarak bu dönemde bilinçli yapılır. Bu değişimlere rağmen, çocuklar anne veya kendilerine bakan kişiyi memnun etmeye çalışırlar. Bunu yapmak için belli şeyleri yapmaları gerektiğini belli şekilde davranışları gerektiğini bilirler.

Çocuğun Sosyal-Duygusal Gelişimini Desteklemek İçin Siz Neler Yapabilirsiniz?

- Süper kahramanlarla ilgili oyunlar oynayın. Şapkalar, kostümler maskeleri kullanın. Süper kahramanlarla ilgili konuşun. Görsel malzemelerden de yararlanabilirsiniz. Onların gerçek olmadığını ve kavgalarının birer oyun olduğunu söyleyin. Vurmadan kırmadan kavga ediyormuş gibi yapmalarını isteyin. Filmlerdeki oyuncuların da böyle davrandıklarını söyleyin. Kostümleri çıkardıklarında kendileri olacaklarını söyleyin.
- Arkadaşlarını sık sık eve davet etmelerine izin verin.